

ТЕРОРИЗАМ КАО ПРЕТЊА ГЛОБАЛНОЈ И НАЦИОНАЛНОЈ БЕЗБЕДНОСТИ

Сажетак: Тероризам представља специфичну друштвену појаву која је у измењеном облику пратила развој људског друштва. Испрва је било реч о индивидуалним актима појединаца или завереничких група усмерених на рушење актуелне власти. Ове групације су зарад остварења политичких циљева прибегавале насилном деловању које су у њиховој перспективи сматрале оправданим. Међутим, у условима слабијих комуникација, непостојања убојитих експлозивних средстава и оружја, акције су биле ограниченог временског и просторног домета. Отуда безбедносно, кривичноправно, социолошко и свако друго поимање насилних акција није означено терористичким. Напротив, легитимност оваквих акција третирана је на основу њиховог општег успеха. Тамо где су револуције и преврати успевали њихови виновници су сматрани ослободиоцима тамо где то није био случај завереницима који су због издаје осуђивани на смрт.

Савремено схватање тероризма и активности терористичких акција се заснива на другачијим схватањима који се везују за актуелни временски и просторни, друштвени и политички тренутак. У наведеном смислу је неопходно водити рачуна о глобалним и националним димензијама тероризма. Оне су инкорпориране у сферу геополитике која се неретко руководи посве “чудним критеријумима” проглашења одређених организација за терористичке. На једном истом простору, једне те исте организације најпре су проглашаване ослободилачким покретима, затим оружаним групама, а на крају терористичким организацијама. Притом не треба заборавити да је форма њиховог деловања и последице које се на тај начин по жртве проузрокују истоветна све време њиховог деловања.

Свесни различитог третирања тероризма и последица које се на овај начин проузрокују, сматрамо оправданим да у раду укажемо на основне елементе тероризма као претње глобалној и националној безбедности.

Кључне речи: тероризам, терористичке организације, глобална безбедност, национална безбедност, угрожавање сигурности

---

* vidoje.mitric@gmail.com

Увод

Тероризам у савременом свету представља главни безбедносну претњу и изазов са којима се суочавају безбедносне и полицијске структуре. Опасност од тероризма је у тој мери изражена да све државе света настоје да проактивним методама спрече потенцијалне, а неретко и најављиване терористичке акције. Одабране мете терористичких акција су државни објекти, постројења, службена и цивилна лица у намери да се њима произведе општа несигурност односно атмосфера страха и насиља. Мотивациони механизам који опредељује појединце да се најпре удружују, а затим и организовано врше терористичке акције, јесте политичког карактера. Међутим, не треба губити из вида да се под појмом “политички” морају узети у обзир укупност различитих циљева и стремљења који производе политичке ефекте. Отуда не треба занемарити ситуације у којима наоко бесциљно извођење оружаних напада и акција представља добро испланирани облик тероризма. Заправо, ове активности су у функцији тероризма и нераскидиво су са њиме повезане.

Појавни облици тероризма се манифестују на више начина а одликује их коришћење насиља, те ментална манипулација и индоктринација. Сваком терористичком акцијом се преноси извесна порука, а порука је „гласнија“, уколико је мета акције лице или објекат, који се безбедносно штити, и од значаја је за безбедност и сигурност носилаца власти. Често се може догодити да је мета акције и лице, или објекат који није од безбедносног значаја, али у великој мери предствља актуелну власт, у држави која је посредно мета акције. У оваквим случајевима, терористичку акцију највише одликује симболичност, јер се тренутним нападом симболизује напад на државу. То практично значи да тероризма не би било без очекиваних ефеката и реакција. Поред тога, савремени тероризам одликују и систематичност односно циљно, планирано и организовано деловање; неморалност и противзаконитост; економичност у постизању циљева; разноврсност објеката напада итд.¹

Феноменологија тероризма свакодневно показује широку лепезу циљано изведених активности различитих терористичких организација. Оне се испољавају као брутални облици насиља чији се крајњи домети огледају у стварању колективне и индивидуалне несигурности код грађана. Облици у којима се испољава тероризам представљају разуђену лепезу коју можемо поделити у два подједнако важна дела.

Први део чине традиционални облици терористичког деловања односно материјализације терористичке воље. То су у првом реду политичка убиства, подметање експлозива, отмице, оружани напади, различити облици нехуманог поступања према киднапованим лицима, коришћење хемијског оружја, пропаганда, врбовање младих људи коришћењем „подесне“ идеологије и религије,

---

¹ Радомир Милашиновић, Саша Мијалковић, Тероризам као савремена безбедносна претња, у: Зборник радова: Међународна научностручна конференција „Супротстављање тероризму – међународни стандарди и правна регулатива“, Козара, 29-30. март 2011, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2011, стр. 4.

индивидуално и масовно тровање становништва, повезивање са организованим криминалом чиме се стиче додатна добит и др.

Други део чине савремени облици терористичког деловања као резултат општег техничко-технолошког напретка у друштву. У том смислу је неопходно указати на коришћење интернета (социјалних мрежа), других средстава аудио-визуелне комуникације, нуклеарног оружја у терористичке сврхе. У складу са наведеним средствима којима се терористи служе добијамо посебне врсте тероризма. То је у првом реду сајбер тероризам, затим нуклеарни и биотероризам и др.²

Специфичности савременог тероризма се огледају у измењеном начину одговора државних органа. Поред класичних безбедносно-полицијских модела борбе против тероризма у савременим условима долази до изражаја примена нових техничких средстава. У данашњем времену борба против тероризма подразумева сателитску опсервацију подручја на коме се налазе терористичке групе и њихове вође. Надаље, прислушкивање и надзор над свим видовима савремене аудио, визуелне и интернет комуникације. Овом треба придодати употребу прикривених иследника који се убацују у терористичке организације где прикупљају податке неопходне за потпуније сазнавање даљих планираних активности терориста и њихово касније привођење правди. У том погледу наше кривично-процесно законодавство прописује примену посебних доказних радњи које имају важну улогу у обезбеђивању доказа у судским процесима против терориста.

Но, без обзира о каквој врсти тероризма је реч, као и облицима у којима се он испољава у датом времену и простору, неопходно је расветлити све значајније аспекте тероризма указујући на његово опште одређење, врсте терористичких организација, изворе финансирања, начин деловања, повезаност са другим врстама криминалитета и др. То је неопходан предуслов у разматрању посебних карактеристика сваке од посебних врста тероризма.

Појам и значење тероризма

Интересовање за тероризам показују аутори различитих профила и теоријских оријентација у домаћој и иностраној литератури. Њихово поимање тероризма се заснива на схватањима која тероризам означавају као најтежи облик деструктивног понашања које производи несагледиве последице, не само по друштво као тоталитет, већ и у односу на стварне и потенцијалне жртве. У складу са тим је неопходно тероризам означити користећи најпре његова

² “Тако је и са овом посљедњом фазом глобалног тероризма, која превазилази до сада позната поимања ове појаве, при чему су последице далекосежније и утичу на међународне односе и геополитику, што ће у будућности још више бити изражено. Тако је за Ричард Фолк *мегатероризам* јединствен изазов, који се разликује од ранијих манифестација глобалног тероризма по својој снази, опсегу и идеологији, јер је он озбиљан напор да се преобрази свјетски поредак као цјелина, а не само структура моћи једне или више суверених држава“. Миле Шикман, Криминолошки контекст тероризма, *Безбједност-Полиција-Грађани*, год. XII, бр. 1-2, 2016, стр. 52.

различита теоријска одређења која ову појаву третирају као највеће зло 20. и 21. века.

У литератури не постоји јединствена дефиниција тероризма од које би пошла већина аутора код његовог даљег теоријског одређења. Уместо тога, на теоријској сцени затичемо непрегледно мноштво дефиниција тероризма од којих већина полази од одређених аспеката (социолошког, политиколошког, правног и др.). Ову неодређеност једним делом су подстакли медији, чији напори да пренесу често сложене поруке у најкраћем времену, доводе до етикетања целог низа насилних аката као „тероризам“.³

У етимолошкој равни, реч „тероризам“ потиче од латинске речи *terror*, што значи ужас, страх, трепет, владавина страхом. То подразумева екстремно насилну врсту аката којима се наносе људске жртве и материјална штета несagleдивих размера. Притом се „екстремизам“ у друштву може оквалификовати као понашање које је на граници дозвољеног, са тенденцијом да се назначена граница пређе.⁴

У правној и политичкој теорији су присутна различита појмовна одређења тероризма у којима се посебно апострофирају поједини елементи. На тај начин можемо сагледати различито третирање тероризма без којег није могуће дати његов општи појам и прецизно значење. Имајући у виду велики број дефиниција тероризма можемо уочити давање различитих значења основним одредницама које чине његов садржај.⁵

Према схватањима Димитријевића тероризам представља организовану и системску примену насиља, с намером да се изазивањем страха и сличне несигурности грађана наруши ауторитет државе или остваре неки политички циљеви.⁶ Мијалковић наводи да је тероризам смишљена, сврсисходна и често организована и системска употреба насиља и застрашивања ради стварања или искориштавања атмосфере страха грађана и носилаца власти, с циљем прокламовања извесних идеолошких, најчешће политичких вредности, циљева или интереса и присиљавања државних власти да удовоље захтевима терориста.⁷ Милошевић тероризам одређује као плански акт насиља, који предузимају одређене друштвене групе с циљем очувања или освајања власти и истиче да се тероризмом с правом назива само онај терор који у свом бићу садржи социјално-психолошку, односно политичку компоненту.⁸

У безбедносној сфери је важно указати на дефиницију тероризма коју дају Гађиновић и Ђорђевић. Први аутор сматра да у општем, претежно поли-

---

³ Вгус Ноџман, *Унутрашњи тероризам*, Народна књига и Алфа, Београд, 2000, стр. 9.

⁴ Марија Ђорић, *Екстремна десница: међународни аспекти десничарског екстремизма*, Наука и друштво Србије, Београд, 2014, стр. 21.

⁵ Иван Јоксић, Владимир Божовић, *Тероризам као претња европској безбедности са посебним освртом на Србију*, Зборник радова Политика националне безбедности, Институт за политичке студије, Београд, 2015, стр. 102.

⁶ Војин Димитријевић, *Појам тероризма*, ЦЦС, Београд, 1987, стр. 39.

⁷ Саша Мијалковић, *Супротстављање трговини људима и кријумчарење миграната*, Службени гласник и Институт за упоредно право, Београд, 2009, стр. 242.

⁸ Милан Милошевић, *Одбрана од тероризма*, Свет књиге, Београд, 2005, стр. 9.

тичком значењу, тероризам представља примену непосредног и организованог насиља једне мањинске групе, спремне да и физичким путем, укључујући атентате, отмице и убиства, наметне своју вољу држави и друштву и да употребљава психички терор према маси, изазивајући личне и колективне комплексе страха и несигурности, зебње и апатије.⁹ Други аутор тероризам дефинише као метод смишљене и системске употребе аката насиља ради сејања страха према људима, од стране државних органа или организованих скупина, да би се остварили одређени политички циљеви.¹⁰

У криминалистици можемо издвојити дефиницију тероризма коју у свом уџбенику даје Симоновић. Овај аутор наводи да тероризам представља предузимање различитих аката физичког насиља или других облика угрожавања живота и здравља људи које најчешће карактерише неселективност при избору објеката напада и непосредних жртава, при чему се изазива страх и осећај несигурности у одређеној друштвеној заједници и стварају услови за постизање политичких циљева.¹¹

Међу ауторима који се сматрају репрезентативним за област тероризма важно је навести мишљење Џесике Стерн. Ова ауторка наводи да страх је есенцијална компонента тероризма: терористи могу имати много разних циљева, али страх је готово увек њихов битан инструмент остваривања тих циљева.¹²

У савезној правној регулативи САД тероризам се дефинише као противправна употреба принуде или силе против људи или имовине, да би се застрашила или присилила влада, цивилно становништво или један његов део, како би се постигли одређени политички или социјални циљеви. Према овој дефиницији, међународни тероризам означава терористички акт који: 1) укључује акт опасан по људски живот, који крши кривичне законе САД или било које од савезних држава; 2) чини се у намери да се: а) застраши или злоставља цивилно становништво, б) утиче на политику владе путем застрашивања или принуде или в) утиче на понашање владе путем атентата или отмице; 3) јавља се углавном изван територијалне јурисдикције САД, или прелази националне границе у смислу средстава помоћу којих се реализује, с намером да се застраше или присиле локална подручја у којима његови учиниоци делују или траже азил.¹³

Холандски научници Шмит и Јонгман своју класификацију појављиваних елемената тероризма заснивају на анализи 109 присутних дефиниција. У том смислу они наводе следеће:

- 1) употреба силе или насиља – 83,5%
- 2) политички карактер – 65%
- 3) изазивање страха или ужаса – 51%

⁹ Радослав Гаџиновић, *Тероризам и пропаганда*, Младост, Београд, 1983, стр. 32.

¹⁰ Обрен Ђорђевић, *Лексикон безбједности*, Партизанска књига, Београд, 1986, стр. 332.

¹¹ Бранислав Симоновић, *Криминалистика*, Графолик, Крагујевац, 2004, стр. 655.

¹² Џесика Стерн, *Екстремни терористи*, Александрија прес, Београд, 2004, стр. 94.

¹³ Миле Шикман, *Тероризам*, Висока школа унутрашњих послова, Бања Лука, 2006, стр. 29.

- 4) претња – 47%
- 5) психолошки ефекат и реакција – 41,5%
- 6) разлика жртве и шире мете напада – 37,5%
- 7) циљано, планирано и организовано деловање – 32%
- 8) метода, стратегија и тактика борбе – 30,5%
- 9) „екстранормалност“ кршења прихваћених правила, одсуство хуманитарних разлога 30%
- 10) уцена, принуда и навођење на послушност – 28%
- 11) жеља за публицитетом – 21,5%
- 12) самовоља, безличност, насумичност и одсуство дискриминације – 21%
- 13) жртве, цивили, неборци, нестрелци и лица без везе са самом ствари – 17%
- 14) застрашивање – 17%
- 15) нагласак на невиност жртава – 15,5%
- 16) извршилац, група, покрет или организација – 14%
- 17) симболичка природа, показивање другима – 13,5%
- 18) непредвидивост и неочекиваност појаве насиља – 9%
- 19) тајност, прикривеност – 9%
- 20) понављање низа или кампање насиља – 7%
- 21) криминални, злочиначки карактер – 6%
- 22) захтеви трећим лицима – 4%¹⁴

На основу наведених дефиниција тероризма можемо закључити да је у питању изразито негативна друштвена појава која подједнако погађа и колективна и индивидуална добра користећи претњу насиљем и само насиље зарад остваривања политичких циљева.¹⁵

Облици испољавања теоризма

Познато је да тероризам представља вишедимензионалну делатност која обухвата различите облике испољавања. Они се крећу од класичних форми терористичког деловања (убиства политичких представника, подметање експлозива, отмице, уцене и др.), па све до савременог тероризма чије разорне домете није увек могуће унапред предвидети. Но, без обзира да ли се ради о поједностављеним или сложеним облицима испољавања тероризма сви они могу бити, на основу заједничких обележја, унификовани у једну од посебних врста.

Иако међу ауторима, који се баве тероризмом као посебним друштвеним феноменом, затичемо различите класификације тероризма по нашем мишљењу Симеуновић даје целовиту слику свих облика његовог испољавања. Тако, по мишљењу овог аутора, тероризам се према својим главним циљевима може

---

¹⁴ Alex Schmid, *Political Terrorism*, Amsterdam, Nort-Holland, 1983, str. 76–77.

¹⁵ Слично томе, Јоксић и Божовић тероризам дефинишу као укупне активности које у себи садрже насилно поступање и употребу недозвољених средстава за остваривање (не) оправданих циљева. Иван Јоксић, Владимир Божовић, *op. cit.*, стр. 102.

поделити на следеће три групације: 1) идеолошки мотивисан тероризам, а) левичарски тероризам и б) десничарски тероризам; 2) етносепаратистички тероризам; 3) верски финансиран тероризам, а) тероризам секти и б) тероризам финансиран на интерпретацијама великих религија. Класификација тероризма према средствима обухвата: 1) класификацију тероризма према средствима, а) класични (конвенционални) тероризам, б) биохемијски тероризам и ц) нуклеарни тероризам; 2) класификацију према методима, а) класични (конвенционални) тероризам, б) самоубилачки тероризам, в) сајбер тероризам и г) наркотероризам. Класификација тероризма према субјекту обухвата: 1) индивидуални тероризам; 2) тероризам организација и илегалних група и 3) институционални тероризам.¹⁶

На основу наведених облика испољавања односно класификације тероризма можемо издвојити више посебних облика и то: конвенционални, наркотероризам, сајбер тероризам, нуклеарни тероризам, хемијско-биолошки тероризам. Наравно, тероризма има и изван наведених облика али исте можемо сматрати типичним јер су присутни у свакодневном животу већине грађана.¹⁷

Конвенционални тероризам

Конвенционални тероризам обухвата онај тероризам ради чијег вршења се користе класична средства и методи деловања. Ту се посебно истичу атентати, експлозије, отмице, уцене, отмице ваздухоплова и задржавање талача ради уцена, напади и отмице бродова или напади и покушаји освајања полицијских станица и војних објеката, психофизичко злостављање, лажне узбуне и дојаве.

Ради извршења конвенционалног тероризма користи се тзв. класично или конвенционално оружје. Реч је о оружју широке употребе као што је мало оружје и лако наоружање, експлозивна средства и мине, бомбе, гранате, ракете, касетне бомбе и др.¹⁸ С обзиром да ове врсте оружја чине неопходна сред-

¹⁶ Драган Симеуновић, *Тероризам*, Правни факултет, Београд, 2009, стр. 82 и даље.

¹⁷ Ричард Фолк тероризам посматра као глобални светски феномен, и његове промене и трендове приписује току и развоју спољне политике америчке администрације. Отуда овај аутор савремени тероризам назива мегатероризмом који се од ранијих облика разликује по својој снази, опсегу и идеологији, и наводи његове нове најбитније карактеристике. Миле Шикман, *Самоубилачки тероризам—феноменолошки и виктимолошки аспекти*, *Наука-Безбедност-Полиција*, год. 13, бр. 1, 2007, стр. 178.

¹⁸ Закон о оружју и муницији категорише оружје према убојитој моћи, начину функционисања, дужини цеви и сл. Тако се, према одредби члана 3. (значање израза), између осталог, наводи следеће: 1) оружје јесте ручно преносива направа израђена или прилагођена да под притиском ваздуха, барутних и других гасова или другог потисног средства може избацити зрно, куглу, сачму или неки други пројектил, односно распршити гас или течност и друга направа која је намењена за самоодбрану или напад, лов или спорт, с тим што се, у смислу овог закона, оружјем не сматрају уређаји за хумано лишавање живота животиња, алати и имитације оружја које не користе муницију са барутним пуњењем; 2) ватрено оружје јесте оно оружје које, под притиском барутних гасова, из цеви избацује пројектил, а, с тим у вези, врсте ватреног оружја јесу - митраљез, пушкомитраљез, аутоматска пушка, аутомат, пиштољ, револвер, пушка са олученим цевима

тва без којих није могуће извођење терористичких акција, оно постаје предмет илегалне трговине и кријумчарења.¹⁹

Нарко тероризам

Нарко тероризам представља посебну врсту тероризма који настаје међуодносом тероризма и трговине наркотицима. На овом подручју долази до спајања два подједнако важна криминална подручја. На првом месту је реч о трговини наркотицима која доноси енормно високе приходе. Они се мере милионима долара и подразумевају читаву малу индустрију, која креће са одгајањем, прерадом, дистрибуцијом, кријумчарењем и продајом дроге. Након тога се овако стечен новац користи за финансирање терористичких активности. Пример за ову врсту тероризма можемо пронаћи код албанске мафије.²⁰

Сајбер тероризам

Сајбер тероризам припада новијој врсти тероризма која се одвија у нестварном односно виртуелном (сајбер) простору. Његово појављивање се везује за убрзани развој науке и технике, а нарочито интернета као глобалне комуникационе мреже. У литератури наилазимо на различита појмовна одређења сајбер тероризма. Већи број аутора класификује сајбер криминал у зависности од типа почињених дела на: а) политички, б) економски, в) производња и дистрибуција недозвољених и штетних садржаја, г) манипулација забрањеним суп-

---

(једнометна, репетирајућа, полуаутоматска), пушка са глатким цевима (једнометна и двометна, репетирајућа, полуаутоматска), комбинована пушка (са олученим и неолученим цевима), пушке, пиштољи и револвери са ивичним паљењем (малокалибарско оружје); 3) кратко ватрено оружје јесте оно оружје чија дужина цеви не прелази 30 цм, односно чија укупна дужина не прелази 60 цм; 4) дуго ватрено оружје јесте оно оружје чија дужина цеви прелази 30 цм, односно чија укупна дужина прелази 60 цм; 5) аутоматско ватрено оружје јесте оно оружје које се после испаленог метка аутоматски пуни и које може једним притиском обарача испалити најмање два и више метка један за другим, без поновног ручног пуњења оружја; 6) полуаутоматско ватрено оружје јесте оно оружје које се после сваког испаленог метка аутоматски пуни и које једним притиском обарача не може испалити више метка; 7) репетирајуће ватрено оружје јесте оно оружје код којег се после испалења следећи метак из магацина или оквира ручно уводи у положај за испалење; 8) једнометно и двометно ватрено оружје јесте оно оружје које нема магацин ни оквир за муницију и др. Види опширније о осталим врстама оружја: Закон о оружју и муницији Србије („Службени гласник РС“, бр. 20/15).

¹⁹ Када је у питању илегална трговина оружјем, на основу процена добијених од стручњака из ове области, вредност тржишта оружјем се креће око 2,5 милијарди долара. Жељко Бјелајац, *Организовани криминалитет*, Правни факултет за привреду и правосуђе, Нови Сад, 2013, стр. 235.

²⁰ „Лист *Washington times* је, 1999. године, објавио тврдњу америчких агената за борбу против дроге да је ОВК повезана са проширеном мрежом организованог криминала, чији је центар у Албанији. Документи које они поседују, указују да се ради о једној од најмоћнијих организација за кријумчарење хероина на свету, а да се већи део профита оствареног овом нелегалном делатношћу, усмерава на куповину оружја за ОВК.“ Бела књига Владе Србије о тероризму на Косову и Метохији, Београд, 2003, стр. 10.

станцама, производима и робама и д) нарушавање сајбер приватности. Притом, сајбер тероризам сврставају у категорију политичког сајбер криминала.²¹

Сајбер тероризам није могуће потпуно прецизирати, првенствено због ширине деловања терористичких организација. То се у последње време може уочити и у званичним презентацијама интернет страница терористичких организација. На њима се дају краћи осврти на историјат, циљеве, верску и идеолошку опредељеност, главне вође, подручје деловања, као и други подаци који дају општу слику једне терористичке организације. Поред тога, важно подручје у вези са коришћењем сајбер простора јесу социјалне мреже на којима се врбују млади људи како би се прикључили одређеној терористичкој организацији. Међутим, међународна заједница је у бројним случајевима поновила снажну осуду тероризма у свим његовим облицима и манифестацијама, почињен од стране било кога, било где и због било чега, који представља једну од најозбиљнијих претњи међународном миру и сигурности. Такође, одлучно одбацује свако изједначавање тероризма са националном, верском или етничком припадношћу.²²

Нуклеарни и хемијско-биолошки тероризам

Нуклеарни и хемијско-биолошки тероризам чине нову врсту тероризма. Он се одликује различитим врстама оружја које се користи у терористичке сврхе. У питању је оружје високог ризика чија употреба производи несагледиве последице по живот и здравље људи у ширем простору. Отуда је чест случај да поједине терористичке организације, у жељи да у својим акцијама постигну што теже последице, користе нуклеарни и хемијско-биолошки потенцијал овог оружја. Тако се, на пример, хемијска средства могу користити у терористичке сврхе, тако што се врши хемијска контаминација одређеног подручја, ваздуха, воде и хране. Под хемијском контаминацијом подразумева се присуство хемијских агенса у виду капљица, пара, димова или гасова у опасним концентрацијама на одређеном подручју, ваздуху, становништву, храни и води или у одређеном затвореном простору.²³ На сличан, али по капацитетима много разорнији начин, могуће је развијати нуклеарни тероризам. На срећу читавог човечанства, још увек, ова врста тероризма није успела да заживи у мери у којој би терористи то желели.²⁴

²¹ Дејан Вулетић, *Одбрана од претњи у сајбер простору*, Институт за стратегијска истраживања, Београд, 2011, стр. 28.

²² Спрјечавање тероризма и сузбијање насилног екстремизма и радикализације који воде ка тероризму: Приступ кроз рад полиције у заједници, Организација за европску сигурност и сарадњу (ОСЦЕ), Беч, 2014, стр. 30.

²³ Срђан Рутић, *Хемијски тероризам, Војно дело*, бр. 2, 2016, стр. 293.

²⁴ У погледу нуклеарног тероризма може се говорити са два аспекта. С једне стране, кад су субјекти терористичких акција недржавни субјекти, и с друге, кад се ради о субјектима државног тероризма. У том контексту су могући ефекти, резултати и последице остваривања претњи и употребе нуклеарног наоружања. Недељко Станковић, *Тероризам и финасирање тероризма*, Европски Универзитет Брчко Дистрикта, Бања Лука, 2014, стр. 57.

Закључак

Тероризам представља пошаст 20. и 21. века која погађа већину држава у свету. То практично значи да тероризам не познаје државне, националне, верске или било које друге разлике. На „менију“ терориста се могу наћи сви они који својим деловањем, или пак припадношћу одређеном идеолошком, националном и верском колективитету, опонирају њиховим циљевима. Стога нису ретки они аутори који тероризам посматрају као међународни феномен без обзира на факат да се поједине терористичке организације, у свом деловању, фокусирају у границама једне државе.

У литератури не постоји општи консензус у погледу појма и значења тероризма. Пре би се могло рећи да постоји онолико дефиниција тероризма колико и аутора који се њиме баве. Слична ситуација је и код утврђивања броја и карактера неопходних елемената тероризма. Но, оно што бисмо могли рећи у вези са значењем тероризма јесте да се у његовој бити налази решеност терориста да својим деловањем изазову страх и осећање несигурности код грађана. Такође се тероризмом жели показати немоћ државе и њених органа да својим грађанима обезбеде миран и спокојан живот.

Као и свака друга друштвена појава тероризам се испољава у више различитих облика. Ширењу лепеде у деловању терориста доприноси општи развој науке и технике, не само у сфери наоружања и војне опреме, већ и у сфери рачунарских и аудио-визуелних технологија. Отуда на друштвеној сцени имамо облике деловања који превазилазе традиционално и у јавности уврежено разумевање терористичких активности.

На крају је важно напоменути да се борба против тероризма мора заснивати на општем консензусу свих друштвених актера. Такође не треба губити из вида чињеницу да тероризам не познаје државне границе, па је зато потребно интензивирати постојећи ниво међународне и регионалне сарадње. Само на тај начин је могуће пружити адекватан одговор растућем тероризму који буквално опседа животе свих људи у свету.

Литература:

1. Bela knjiga Vlade Srbije o terorizmu na Kosovu i Metohiji, (2003). Beograd.
2. Bjelajac, Ž., (2013). *Organizovani kriminalitet*, Pravni fakultet za privredu i pravosuđe, Novi Sad.
3. Vuletić, D., (2011). *Odbrana od pretnji u sajber prostoru*, Institut za strategijska istraživanja, Beograd.
4. Gaćinović, R., (1983). *Terorizam i propaganda*, Mladost, Beograd.
5. Dimitrijević, V., (1987). *Pojam terorizma*, CCS, Beograd.
6. Đorđević, O., (1986). *Leksikon bezbjednosti*, Partizanska knjiga, Beograd.
7. Đorić, M., (2014). *Ekstremna desnica: međunarodni aspekti desničarskog ekstremizma*, Nauka i društvo Srbije, Beograd.

8. Joksić, I., Božović, V., (2015). *Terorizam kao pretnja evropskoj bezbednosti sa posebnim osvrtom na Srbiju*, Zbornik radova Politika nacionalne bezbednosti, Institut za političke studije, Beograd, str. 101-118.
9. Milošević, M., (2005). *Odbrana od terorizma*, Svet knjige, Beograd.
10. Mijalković, S., (2009). *Suprotstavljanje trgovini ljudima i krijumčarenje migranata*, Službeni glasnik i Institut za uporedno pravo, Beograd.
11. Milašinović, R., Mijalković, S., (2011). Terorizam kao savremena bezbednosna pretnja, u: Zbornik radova: Međunarodna naučnostručna konferencija „Suprotstavljanje terorizmu–međunarodni standardi i pravna regulativa“, Visoka škola unutrašnjih poslova, Banja Luka, str. 1-16.
12. Rutić, S., (2016). Hemijski terorizam, *Vojno delo*, br. 2, str. 290-303.
13. Sprječavanje terorizma i suzbijanje nasilnog ekstremizma i radikalizacije koji vode ka terorizmu: Pristup kroz rad policije u zajednici, Organizacija za evropsku sigurnost i saradnju (OSCE), Beč, 2014.
14. Simonović, B., (2004). *Kriminalistika*, Grafolik, Kragujevac.
15. Simeunović, D., (2009). *Terorizam*, Pravni fakultet, Beograd.
16. Stanković, N., (2014). *Terorizam i finasiranje terorizma*, Evropski Univerzitet Brčko Distrikta, Banja Luka.
17. Stern, Dž., (2004). *Ekstremni teroristi*, Aleksandrija pres, Beograd.
18. Hofman, V., (2000). *Unutrašnji terorizam*, Narodna knjiga i Alfa, Beograd.
19. Šikman, M., (2006). *Terorizam*, Visoka škola unutrašnjih poslova, Banja Luka.
20. Šikman, M., (2007). Samoubilački terorizam–fenomenološki i viktimološki aspekti, *Nauka-Bezbednost-Policija*, god.13, br. 1, str. 173-191.
21. Šikman, M., (2016). Kriminološki kontekst terorizma, *Bezbednost-Policija-Građani*, god. XII, br. 1-2, str. 51-71.
22. Schmid, A., (1983). *Political Terrorism*, Amsterdam, Nort-Holland.

TERRORISM AS A THREAT TO GLOBAL AND NATIONAL SECURITY

Summary: Terrorism is a specific social phenomenon which is a modified form accompanied by the development of human society. At first he was talking about individual acts of individuals or conspiratorial group aimed at overthrowing the current government. These groups are for the sake of achieving political goals resorted to violent actions that are in their perspective considered justified. However, in terms of the weak communication, lack of lethal explosives and weapons, actions were limited temporal and spatial range. Hence, security, criminal justice, sociology and any other concept of violent action is not labeled terrorist. On the contrary, the legitimacy of such actions was treated on the basis of their overall success. Where are the revolutions and upheavals thrive their perpetrators were regarded as liberators where this was not the case of plotters who for treason were sentenced to death.

Modern understanding of terrorism and activities of terrorist actions are based on different understandings that bind on the current temporal and spatial social and political moment. In this context, it is necessary to take into account the global and national dimensions of terrorism. They are incorporated into the sphere of geopolitics, which is often managed completely "strange criteria" to designate the specific organization for terrorist. At one and the same area of the same organization were first proclaimed liberation movements, then the armed groups, and in the end to terrorist organizations. In doing so we must not forget that

the form of their actions and the consequences that in this way the victims caused by identical throughout their operations.

Aware of the different treatment of terrorism and the consequences of it this way cause, we feel justified in this paper point out the basic elements of terrorism as a threat to global and national security.

Key words: terrorism, terrorist organizations, global security, national security, endangering security